

WHO:
INVESTERA
I SJUKSKÖTERSKOR
för att nå
AGENDA 2030

Dr Tedros Ghebreyesus
Director-General, WHO

Elisabeth Iro
Chief Nursing Officer, WHO

”Investment in nurses will contribute not only to health-related SDG targets, but also to education (SDG 4), gender (SDG 5), decent work and economic growth (SDG 8).”

(SDG = FN:s globala mål till 2030)

Produktionsfakta

Utgivare: Svensk sjuksköterskeförening

Grafisk form: Losita Design AB

Tryck: Åtta45, Järfälla, 2020

ISBN: 978-91-85060-44-3

2020

är utsett till
sjuksköterskans och
barnmorskans år av WHO,
World Health Organization

FÖRORD

Kraftfulla rekommendationer från WHO

World Health Organization, WHO, har för första gången någonsin gett ut *State of the World's Nursing Report*. Den visar att cirka 59 procent av all hälso- och sjukvårdspersonal är sjuksköterskor. År 2030 kommer bristen på sjuksköterskor att uppgå till över sex miljoner i världen. Rapporten redovisar den globala situationen för sjuksköterskor, dess bidrag till global hälsa och vad som behöver göras för att åtgärda den globala bristen på sjuksköterskor. 191 länder, däribland Sverige, har bidragit med data.

I rapporten ger WHO kraftfulla rekommendationer till regeringar, politiker, myndigheter och arbetsgivare som syftar till att förbättra sjuksköterskornas utbildning, arbetsvillkor och ledarskap.

Svensk sjuksköterskeförening anser att rekommendationerna har hög relevans för Sverige och har prioriterat vilka som behöver genomföras skyndsamt.

Ami Hommel

Ordförande

Svensk sjuksköterskeförening

Referens: WHO. (2020). State of the world's nursing 2020: investing in education, jobs and leadership. <https://www.who.int/publications/i/item/nursing-report-2020>

UTBILDNING

WHO:S REKOMMENDATIONER

Rekommendation 45

"Preparation of nurses at the bachelor's level is needed for postgraduate education at the master's or doctoral level, which in turn can affect quantity and quality of faculty for entry-level nursing programmes."

Rekommendation 146

"Countries should ensure nursing education and training programmes equip nurses with competencies to deliver high-quality, integrated, people-centred services. A priority issue is to critically appraise the skills mix within the nursing profession and decide whether the levels of nurses and the types of specializations are relevant to the health system objectives, and ensure availability of adequate numbers of training posts based on health system needs and absorption capacity. Creating or increasing the number of higher levels of nursing education – for example, bachelor's or master's programmes, or Doctor of Philosophy – has structural implications, such as developing new educational programmes, staffing them with appropriate faculty, and ensuring nurses with this type of educational pathway will have a defined role in the health system."

UTBILDNING

SVERIGE BEHÖVER FÖRVERKLIGA

Sjuksköterskans grund- och specialistutbildning ska ge både generell examen och yrkesexamen

Den svenska grundutbildningen till sjuksköterska uppfyller WHO:s rekommendationer. Den är en treårig högskoleutbildning som ger både yrkesexamen och kandidatexamen.

Den legitimerade sjuksköterskan ska bli specialist i omvårdnad och ha ansvar för att identifiera områden som behöver förbättras, säkerställa en god kvalitet i omvårdnaden och en säker vård.

Utbildningen till specialistsjuksköterska ger både yrkesexamen och magisterexamen.

Utredningen *Framtidens specialistsjuksköterska – en ny roll, nya möjligheter* (SOU 2018:77) föreslår att magisterexamen ska tas bort. Men WHO rekommenderar alla länder att investera i till exempel master- och forskarutbildning för sjuksköterskor.

En specialistutbildning som enbart leder till en yrkesexamen utan fördjupning och progression i sjuksköterskors huvudområde, omvårdnad, innebär att utvecklingen mot en allt mer komplex omvårdnad och omvårdnadsforskning hotas. En magisterutbildad sjuksköterska följer aktuell forskning, identifierar omvårdnadsproblem och implementerar ny kunskap i dagligt omvårdnadsarbete. Enbart en yrkesexamen är inte tillräckligt för dagens och framtidens komplexa vård och omvårdnad.

UTBILDNING

WHO:S REKOMMENDATIONER

Rekommendation 155

"Nurses with advanced practice credentials should be in settings that optimize their productivity in providing patient care or leadership and management to other clinicians. Nurses functioning in advanced practice roles or in nurse-led clinics should be supported with mentorship or collaborative partnerships as needed, be provided with adequate supplies and medications, have clear clinical and facility guidelines for practice, and have access to the required resources, including online reference materials and appropriate technology."

Rekommendation 160

"Countries should consider establishing requirements for lifelong learning to ensure nurses at various levels are exposed to learning opportunities appropriate to their role."

UTBILDNING

SVERIGE BEHÖVER FÖRVERKLIGA

Inför nya avancerade funktioner för sjuksköterskor

Förändringstakten inom hälso- och sjukvården är hög. Kraven på tillgänglighet, snabba bedömningar och avancerade behandlingar ökar. Det saknas i hög utsträckning kontinuitet för personer som lever med långvariga sjukdomar. För att tillgodose dessa personers vård behövs statliga satsningar på avancerade funktioner för sjuksköterskor. En satsning på dessa funktioner leder till ökad tillgänglighet, kostnadseffektivitet, förbättrad vårdkvalitet och patienttillfredsställelse. Genom avancerade funktioner skapas även karriärmöjligheter för sjuksköterskor.

Svensk sjuksköterskeförening förordar två avancerade funktioner för sjuksköterskor, *Clinical Nurse Specialist* (CNS) och *Nurse Practitioner* (NP). Båda funktionerna utgår från leg. sjuksköterska med specialistsjuksköterskeexamen, masterexamen i omvårdnad och en författningsreglerad utbildning som ger skyddad specialistbeteckning. Uppdragen är autonoma där rätten att förskriva läkemedel ingår.

Reglera fortbildning för sjuksköterskor

I yrkeskvalifikationsdirektivet 2013/55/EU för vårdprofessioner med automatiskt erkännande, där sjuksköterskor ingår, ställs krav på nationella åtgärder som främjar fortbildning. En kontinuerlig fortbildning bidrar till ökad patientsäkerheten och vårdkvalitet. Kontinuerlig fortbildning är nödvändig och verksamhetens ansvar för kompetensutveckling är obestridlig.

Svensk sjuksköterskeförening anser att sjuksköterskors fortbildning bör regleras i nationell föreskrift med krav på systematisk kompetensutveckling och att arbetsgivare upprättar en utbildningsplan för varje sjuksköterska.

ARBETSVILLKOR

WHO:S REKOMMENDATIONER

Rekommendation 155

"Countries should enable nurses to work to the full extent of their education and training. This objective should be part of broader national efforts to adopt care models that optimize the division of tasks in integrated primary health care teams. This entails maximizing the contribution of nurses to enhance primary health care in priority areas. Embedding the required reforms in relevant education, health, labour and other policies requires institutional capacity for effective collaboration and coordination; supportive institutional structures and dedicated resources; leadership and political will; effective managerial oversight; and effective organizational culture."

Rekommendation 161

"Countries should invest in the capacity of regulatory systems to strengthen and enhance the quality of nursing education and practice."

Rekommendation 163

"Countries should invest in enabling working conditions for nurses. Essential elements include adequate remuneration, social protection, fair working conditions, reasonable working hours, occupational safety, non-monetary incentives, and transparent and merit-based opportunities for career progression. These conditions are closely related to nurse retention."

ARBETSVILLKOR

SVERIGE BEHÖVER FÖRVERKLIGA

Specialistsjuksköterskornas kompetens ska användas i den nära vården

För att uppnå en god och nära vård med hög tillgänglighet och kontinuitet till personer med långvarig sjukdom behöver resurser omfördelas till den nära vården. Det behövs fler specialistutbildade sjuksköterskor för att förebygga onödiga inläggningar på sjukhus, främja hälsa och minska vårdskadorna.

I den nära vården behöver personer vård i såväl det egna hemmet som i särskilda boenden. För att ge god omvårdnad behövs kompetens från till exempel distriktssköterskor, specialistsjuksköterskor inom vård av äldre, psykiatrisk och onkologisk vård.

Sjuksköterskans kompetens kan inte ersättas

Sjuksköterskans kompetens kan inte ersättas och legitimation är ett krav för att utöva yrket. Trots legitimationen har det skett en allvarlig uppluckring då olika arbetsgivare ersätter sjuksköterskor med andra kompetenser genom att till exempel starta vårdavdelningar utan sjuksköterskor eller ersätta specialistutbildade operationssjuksköterskor med under-sköterskor.

Det finns vetenskapliga bevis för att antalet patienter som en sjuksköterska ansvarar för har avgörande betydelse för vistelsens längd, patienternas dödlighet, komplikationer, vårdrelaterade infektioner och behov av återinläggning.

Garanterar professionell utveckling och inflytande för sjuksköterskor

Förutom god lön och arbetsmiljö krävs att sjuksköterskor får förutsättningar att utvecklas professionellt.

Sjuksköterskor ska ha inflytande och stöd i sitt omvårdnadsarbete. För att stödja sjuksköterskornas patientnära arbete behövs strukturer och processer som involverar sjuksköterskorna i teamet och i hela organisationen. Det behövs en decentraliserad organisation där sjuksköterskor tillsammans med övriga i teamet löser problem, implementerar evidensbaserad kunskap och fattar beslut som förbättrar omvårdnadens kvalitet.

LEDARSKAP

WHO:S REKOMMENDATIONER

Rekommendation 170

"Nurse leadership must be developed at country, regional and global levels. Nurses must have opportunities to develop their leadership potential and participate in decision-making forums. Nurses should be considered, on par with other health professions, for appointment to leadership positions within national and state governments, as well as within local and other organizational structures. This effort will require budgetary allocation specifically for the development of nursing leadership."

Rekommendation 171

"National policy-making forums should consider the nursing perspective in health system decision-making. Policies should ensure that nurses are represented at all levels of decision-making and have a voice in influencing key health system decisions and public health policy matters. Nurses should also be included in population-level clinical decision-making, which implies, for instance, including nurses in guideline development teams and guideline review panels to reflect nursing research and insight on the feasibility and acceptability of clinical recommendations."

LEDARSKAP

SVERIGE BEHÖVER FÖRVERKLIGA

Sjuksköterskor i ledande ställning ska finnas på samtliga beslutsnivåer i hälso- och sjukvården

I svensk hälso- och sjukvård saknas alltför ofta en beslutslinje för omvårdnad med befogenheter och mandat på alla nivåer. I högsta ledningen behövs en sjuksköterska med hög omvårdnadskompetens som deltar i alla beslut som påverkar organisationens visioner, mål och prioriteringar. Sjuksköterskans kompetens möjliggör beslut som skapar förutsättningar att utöva god omvårdnad. Det är betydelsefullt både för hälso- och sjukvårdens kvalitet och för att rekrytera och behålla sjuksköterskor.

Hälso- och sjukvårdens kunskapsstyrning ska innefatta sjuksköterskans kompetens

Den nya kunskapsorganisationen som skapats av Sveriges kommuner och regioner saknar i stort sett omvårdnadskompetens. Det innebär att ett stort kunskapsfält saknas och betydelsefulla omvårdnadsåtgärder inte uppmärksammas eller prioriteras. Genom den stora andelen vård som utgörs av omvårdnad måste kunskapsstyrningen innefatta sjuksköterskekompetens.

Svensk sjuksköterskeförening anser att regering, regioner och arbetsgivare måste arbeta för att:

- Sjuksköterskans grund- och specialistutbildning fortsätter att ge både generell examen och yrkesexamen
- Införa nya avancerade funktioner för sjuksköterskor
- Reglera fortbildning för sjuksköterskor
- Garantera professionell utveckling och inflytande för sjuksköterskor
- Specialistsjuksköterskornas kompetens ska användas i den nära vården
- Sjuksköterskans kompetens inte kan ersättas
- Sjuksköterskor i ledande ställning ska finnas på samtliga beslutsnivåer i hälso- och sjukvården
- Hälso- och sjukvårdens kunskapsstyrning ska innefatta sjuksköterskans kompetens

Omvårdnad är sjuksköterskans ansvarsområde

Omvårdnad handlar om att stödja människor att förebygga ohälsa, förbättra hälsa samt bevara hälsa under hela livet. Det handlar också om ett av de viktigaste och allra finaste ansvar man kan ha – att med god omvårdnad stödja människor att leva det liv de vill leva.

Svensk sjuksköterskeförening

Baldersgatan 1
114 27 Stockholm
Tel 08-412 24 00
www.swenurse.se

Svensk sjuksköterskeförening är sjuksköterskornas professionsförening. Vi är en ideell förening som företräder professionens kunskapsområde omvårdnad. I 110 år har vi tagit ansvar för och engagerat oss i omvårdnaden – i forskning, etik, utbildning och kvalitet – för patienternas, vårdens och hela samhällets bästa. Svensk sjuksköterskeförening är partipolitiskt obunden. Föreningen har i dag cirka 55 000 medlemmar.